

Dakloze jongeren: wel gezien, niet geholpen

Sinds 2006 probeert de Stichting Zwerfjongeren Nederland te voorkomen dat jongeren op straat belanden. Toch is het aantal dakloze jongeren sindsdien gestegen. Directeur Hella Masuger: 'Klopt een jongere bij de gemeente aan voor hulp? Geef hem tien schouderklopjes en onderneem direct actie.'

DOOR MAYKE CALIS BEELD: REBKE KLOKKE

Zijn de problemen van zwerfjongeren de afgelopen tien jaar veranderd?

'Het aantal dakloze jongeren stijgt, en nog steeds hebben deze jongeren geen veilige plek, geen inkomen en soms verslavingen en schulden. Ouders met een uitkering laten hun kinderen op 21-jarige leeftijd uitschrijven op hun adres, uit angst dat hun uitkering flink wordt verlaagd. In de praktijk blijkt dat vaak mee te vallen. Maar het schrikeffect van de kostendelersnorm is groot. Het gevolg is dat jongeren nergens ingeschreven staan, dus niet kunnen studeren en geen uitkering kunnen aanvragen. Dat maakt het heel lastig om hun leven op de rails te krijgen. Ruim 60 procent van deze jongeren heeft een verleden in de jeugdzorg. Gebroken gezinnen, ouders die niet in staat waren voor hen te zorgen. Soms hebben zij ouders verloren of zijn die buiten beeld. Ze hebben niet geleerd om goed voor zichzelf te zorgen en missen de vaardigheden om bijvoorbeeld hun school af te maken of om met geld om te gaan.'

Waarom lukt het maar niet het aantal dakloze jongeren omlaag te brengen?

'Het leven van achttienplussers is de laatste jaren veel duurder geworden, terwijl een achttienjarige maar 693,70 euro per

maand mag verdienen. Dat is te laag om zonder hulp van te leven. Niet voor niks zijn ouders tot hun 21ste jaar financieel verantwoordelijk voor hun kinderen. Veel dakloze jongeren bouwen in de drie jaar na hun achttiende direct een flinke schuld op, die ze later bijna niet meer kunnen inlopen. Onze verdienste is dat we deze jongeren en hun problematiek maatschappelijk zichtbaarder hebben gemaakt. Maar beter in beeld leidt nog niet automatisch tot betere zorg.'

Waarom doen gemeenten zo weinig voor deze jongeren?

'Toen we begonnen, zeiden veel gemeenten nog dat zij geen dakloze jongeren hadden. Dat horen we nu minder. Maar nog altijd heeft zeven op de tien gemeenten geen zicht op deze jongeren, blijkt uit een onderzoek van de Inspectie SZW (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, MK) van vorig jaar. Veel hangt af van wie er achter het loket zit. Sommige ambtenaren sturen jongeren nog steeds weg met de opdracht vier weken lang bij te houden wat ze aan pogingen ondernemen om aan een woning of werk te komen. Daarna mogen ze terugkomen. Hoe die jongeren zich in de tussentijd moeten redden, doet er blijkbaar niet toe. Ik zou

zeggen: geef hen tien schouderklopjes omdat ze zich hebben gemeld en probeer direct iets te doen. Mensen vergeten weleens dat om hulp vragen beslist niet gemakkelijk is. En voor veel dakloze jongeren is ook nog eens niet duidelijk wáár ze voor hulp moeten aankloppen. Als een jongere zijn zorgtoeslag gebruikt om van te leven, weet je eigenlijk al ge-

AANTAL ZWERFJONGEREN

Er zijn jaarlijks 9.000 dak- en thuisloze jongeren die gebruik maken van opvangvoorzieningen of begeleid wonen, blijkt uit een telling uit 2011. Waarschijnlijk zijn er nog zo'n 15.000 ongeregistreerde dak- en thuisloze jongeren. 70 procent van deze jongeren is tussen de 18 en 23 jaar. 61 procent is man, 39 procent vrouw. In totaal schat het CBS dat er 140.000 dak- en thuisloze jongeren zijn zonder school, werk of uitkering. (Bron: Stichting Zwerfjongeren Nederland).

A woman with long, wavy brown hair, wearing a black coat, is sitting on a wooden table outdoors. She is smiling and looking towards the camera. To her left is a tall, ornate, dark brown lamp post with a glass lantern at the top. The table in front of her is covered with fallen yellow leaves. In the background, there is a cityscape with various buildings, including a prominent white building with a dome, and trees with green and yellow leaves. The scene is set on a balcony or terrace with a black metal railing.

‘Laat achttienplussers pas los als verblijf en werk of school is geregeld’

HELLA MASUGER

Hella Masuger is directeur bij Stichting Zwerfjongeren Nederland (SZN). Daarvoor was zij onder andere bedrijfsleider bij Felix Meritis in Amsterdam en zakelijk leider bij diverse dansgroepen. Ze volgde de hbo-opleidingen creatief-educatief werk, culturele en maatschappelijke vorming en internationaal cultureel management. Masuger is gehuwd en heeft twee kinderen van vijftien en negentien jaar.

noeg. Zwerfjongeren vallen onder zoveel beleidsterreinen: huisvesting, onderwijs, werk en inkomen, financiën en soms ook ggz en verslavingszorg. Gemeenten moeten zorgen dat ze bij de juiste loketten belanden en dat alle partijen samenwerken. Gelukkig zijn er ook gemeenten die zwerfjongeren wel begeleiden gedurende de eerste vier weken na melding, of hen een voorschot geven.'

Wat is er verbeterd door de transitie?

'Door de nieuwe jeugdwet is veel meer mogelijk. Gemeenten hebben de vrijheid en creativiteit om deze ruimte te gebruiken. Den Haag experimenteert bijvoorbeeld met een Jongeren Perspectief Fonds. Schuldeisers krijgen een aflossingsvoorstel in ruil voor kwijtschelding van een deel van de schuld. De restschuld neemt de gemeente over. De jongere betaalt de schuld terug door aan de slag te gaan met een opleiding of werk en vrijwilligerswerk te doen.

Het is goed dat langzaam doordringt hoe ingewikkeld het leven voor jongeren is als ze niet kunnen terugvallen op ouders of begeleiders. Sommige gemeenten hebben één jongerenloket waar jongeren met alle vragen terecht kunnen. Maar er wordt vaak meer gepraat dan gedaan. Ik vind dat we meer aan jongeren zelf moeten vragen waar zij behoefte aan hebben, in plaats van de beschikbare zorg als uitgangspunt te nemen. Jongeren willen bijvoorbeeld graag één begeleider die ze voor alle problemen kunnen aanspreken, maar formeel moeten zij voor ieder probleem apart een indicatie krijgen, voordat ook maar iemand in actie komt.'

Wat doen jullie daaraan?

'We zitten een groot deel van onze tijd met instanties aan tafel om te bespreken wat beter kan. Bijvoorbeeld met politici, mensen uit de zorg en het onderwijs en gemeenten. Ook zetten we projecten op en delen we de kennis en ervaring die we hierbij opdoen. Bijvoorbeeld met Onderwijs op maat. Terugkeren naar het onderwijs is lastig als je al een paar keer bent uitgevallen. Onderwijsinstellingen willen dat jongeren zo snel mogelijk hun diploma halen, want daar worden zij op afgerekend. Als je rond de twintig bent, is het ook niet aantrekkelijk om tussen de zestienjarige en de zeventienjarige te zitten. Met maatwerk en een oplossing voor de schulden kunnen deze jongeren toch een diploma halen.'

Wat zou je vandaag nog veranderd willen hebben?

'Betaalbare huisvesting. Er zijn nauwelijks passende en betaalbare woningen voor jongeren. Terwijl zij over het alge-

meen niet zoveel ruimte nodig hebben en net als studenten keuken en badkamer kunnen delen. Het zou mooi zijn als gemeenten en projectontwikkelaars op dit vlak meer zouden experimenteren.

Ook vind ik dat we de leeftijdsgrens van achttien jaar moeten loslaten in de zorg. Na hun achttiende vervalt de verplichte jeugdzorg en raakt een groot deel van de jongeren uit beeld. Laat jongeren pas los als een aantal zaken geregeld is: inkomen, werk/opleiding, onderdak en iemand om op terug te vallen.

De overheid moet belemmerende regels aanpassen die ervoor zorgen dat jongeren moeilijk van hun schulden kunnen afkomen. Ze mogen nu bijvoorbeeld pas studeren als ze eerst hun schulden hebben afbetaald. Er moet ook meer aandacht komen voor preventie. Bereid jongeren voor op hun zelfstandigheid na hun achttiende en maak samen met hen een plan. Ze staan al op achterstand. Laten we het ze niet nog moeilijker maken.'